

Provinciale Staten in bedrijf

Over versnippering, omloopsnelheid en vliegreun

Provinciale Staten in bedrijf

Over versnippering, omloopsnelheid en vliegreuen

Eindhoven, 14 oktober 2015

Vanaf de oprichting in 2005 was Piet de Kroon directeur-secretaris van de Zuidelijke Rekenkamer.

Bij gelegenheid van zijn pensionering in oktober 2015 schreef hij dit opstel over ontwikkelingen en trends in de samenstelling en het werk van Provinciale Staten.

Het bevat een pleidooi voor een ruimhartiger ondersteuning van de Staten, tegen een achtergrond van toenemende versplintering en gejaagdheid.

Provinciale Staten in bedrijf

Over versnippering, omloopsnelheid en vliegreuven

Na de provinciale statenverkiezingen van 1999 mocht ik als technisch voorzitter leiding geven aan de onderhandelingen met als inzet een nieuw bestuursakkoord voor Noord-Brabant. Het was de eerste keer dat een buitenstaander hiervoor werd uitgenodigd. Een eervolle taak, die ook nog eens extra aandacht trok omdat deze onderhandelingen in de openbaarheid plaatsvonden. Hoewel ik als directeur van het PON al een aantal jaren ervaring had opgedaan met de ins en outs van het provinciaal bestuur, kreeg ik in een paar weken tijd een geheel nieuw en fascinerend inkijkje in het binnenste van de provinciale keuken.

Wat me van die periode vooral is bijgebleven, is de enorme hoeveelheid informatie die dit onderhandelingsproces genereerde. Allereerst had je natuurlijk de verkiezingsprogramma's en daarop gebaseerde lijsten met speerpunten van de verschillende politieke partijen. Daarnaast was er een hele batterij aan beleidsnota's, overdrachts- en achtergronddocumenten, scenario's en doorrekeningen die vanuit de ambtelijke organisatie aan de onderhandelaars werd aangeboden. En dan was er nog een imposante stroom van rapporten, nota's en brieven met commentaren, toekomstbespiegelingen en claims van uiteenlopende organisaties die het nieuwe bestuur alvast voor hun standpunten trachtten te winnen. Deze fanmail was afkomstig van andere overheden

als gemeenten en waterschappen, samenwerkingsverbanden en adviesorganen, onderwijsinstellingen, bedrijfsleven, belangenverenigingen en individuele burgers die ieder hun eigen kijk op de provinciale toekomst gaven.

Ik werd er behoorlijk zenuwachtig van. Hoe kon je dat in zo'n korte tijd allemaal lezen en goed op je in laten werken? Het leek soms alsof ik de enige was die zich daar zorgen over maakte. Niet alleen de politici bleven er rustig onder, maar ook de ambtelijke staf die met mij de besprekingen voorbereidde. Zij hadden vaker met dit bijltje gehakt en volgden stap voor stap en vol vertrouwen het van tevoren uitgezette schema dat na een paar weken onherroepelijk zou leiden tot een bestuursakkoord en een nieuw college van Gedeputeerde Staten. Zo was het altijd gegaan en zo liep het inderdaad ook dit keer. De goede afloop, in de zin dat het doel was bereikt, heeft mijn ongerustheid en verwondering over dit proces echter nooit helemaal weggenomen.

De afgelopen jaren bekwam me als directeur van de Zuidelijke Rekenkamer op gezette tijden een zelfde gevoel. Onderzoeken die de rekenkamer uitvoert, hebben – linksom of rechtsom – altijd raakvlakken met het informatieverkeer tussen Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten (PS). En ook daar vraag je je in gemoede af wie nog in staat is om zulke enorme hoeveelheden informatie tot zich te nemen en als grondstof te gebruiken voor een goede besluitvorming. Om een

idee te krijgen van het volume ben ik eens nagegaan hoeveel bladzijden tekst een Statenlid te verhapstukken krijgt als hij alle vergaderstukken voor één enkele PS-vergadering tot zich wil nemen. Dat is enorm. Zo besloeg de agenda van de Brabantse PS-vergadering van 7 februari 2014, inclusief bijlagen, bijvoorbeeld meer dan 2.500 bladzijden. Toegegeven, er stonden een paar kloeke onderwerpen op de agenda, waaronder de verordening Ruimte en een gedeeltelijke herziening van de structuurvisie Ruimtelijke Ordening. Maar dan nog, wie kan dat allemaal verwerken? Als je 40 bladzijden per uur leest – wat behoorlijk veel is voor dit soort 'literatuur' – ben je daar alleen al 65 uur mee bezig. Dat werkt dus niet. Voor de goede orde, op de PS-vergadering in Limburg van dezelfde datum stonden bijna 1.300 bladzijden op de agenda. Ook niet mis.

Een paar andere voorbeelden. Toen de rekenkamer in Noord-Brabant op verzoek van PS onderzoek deed naar de kwaliteit van de besluitvorming over de verkoop van de aandelen Essent, worstelden we ons door duizenden bladzijden uiterst complexe materie, waar ook de door Gedeputeerde Staten en PS ingehuurde specialisten zich op stuk leken te bijten. Het leidde geregeld tot stevige debatten tussen de externe deskundigen onderling, waarbij het provinciaal bestuur niet veel meer kon doen dan toekijken. Dat roept de vraag op hoe PS daar in wijsheid mee om kunnen gaan. In Limburg zagen we bij het onderzoek naar de Ruimte voor Ruimte-regeling dat de Staten heel veel informatie hadden gekregen, maar dat

deze informatie verre van duidelijk was. Kwantiteit is nog iets anders dan begrijpelijkheid en consistentie, zo bleek.

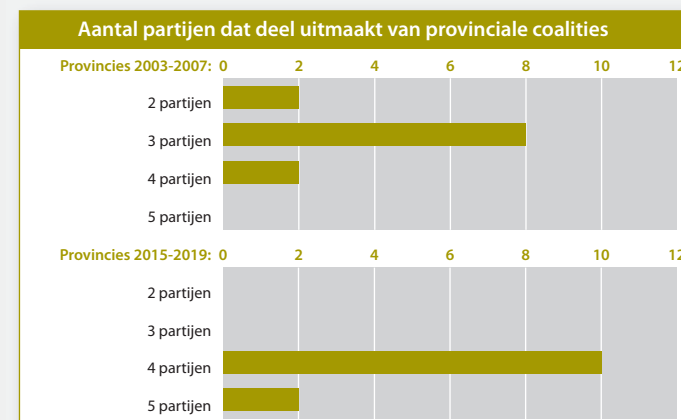
Mijn verwondering reikt overigens verder dan het informatievraagstuk alleen. Ook bij de inzet van de verschillende instrumenten waarover PS beschikken, bekruipt je soms het gevoel dat het alsmaar 'meer' en 'sneller' wordt en dat er weinig tijd overblijft voor wat ooit werd beoogd: reflectie en een stevig inhoudelijk debat, gevolgd door een duidelijk besluit dat daarna met kracht ten uitvoer kan worden gebracht.

Na tien jaar provinciaal rekenkamerwerk vormt dat voor mij een goede aanleiding om eens te onderzoeken hoe de vlag van Provinciale Staten als 'provinciaal bedrijf' er op onderdelen bij staat. Er is een belangrijke vindplaats om daar meer over te weten te komen, namelijk de jaarverslagen van PS. Die bevatten een fantastische hoeveelheid gegevens, waardoor je ontwikkelingen in de tijd kunt volgen en vaststellen of het gevoel van 'meer' en 'sneller' wel ècht klopt. Een vergelijking van dat materiaal in de tijd en tussen provincies onderling kan ontwikkelingen en trends in beeld brengen. In dit opstel heb ik dankbaar gebruik gemaakt van die jaarverslagen. Daarnaast is veel informatie ontleend aan de provinciale jaarstukken zelf en aan agenda's en notulen van PS-vergaderingen.

Versnippering

Allereerst een opmerking over de context waarin PS als volksvertegenwoordigers opereren. Op een kleine opleving in 2011 na, ligt de opkomst bij provinciale verkiezingen landelijk al jaren onder de vijftig procent. In Limburg en Noord-Brabant is het opkomstpercentage steevast nog wat lager. Als je het aantal stemmen op partijen die later een coalitie vormen afzet tegen het totaal aantal kiesgerechtigden, kom je in Limburg na de verkiezingen van 2015 uit op 30% en in Noord-Brabant op 23%.

Voor die coalities zijn trouwens steeds meer partijen nodig. Tien van de twaalf Nederlandse provincies hadden in 2003 nog een coalitie die bestond uit twee of drie partijen. Na de verkiezingen van maart 2015 heeft elke provincie minimaal vier partijen in het college van Gedeputeerde Staten. In Noord-Brabant zijn het er vier, in Limburg vijf.

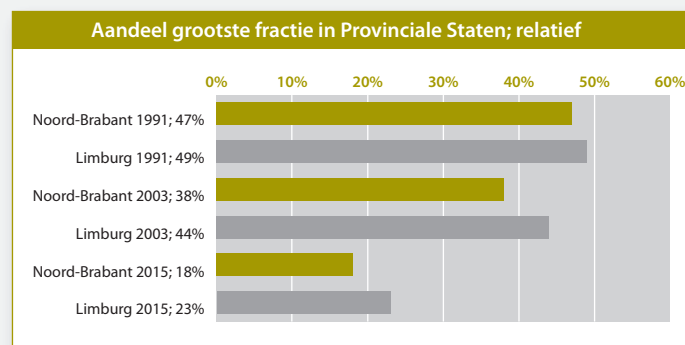

Een andere vorm van ‘versnippering’ zie je in de samenstelling van PS. Als gevolg van een wetswijziging werd in 2007 het totaal aantal Statenleden in Nederland verlaagd van 764 naar 564. In Limburg ging het aantal van 63 naar 47 (-25%), in Noord-Brabant van 79 naar 55 (-30%).

Anders dan verwacht (en ook de bedoeling was), leidde dit lagere zetelaantal niet tot minder partijen in PS.

Integendeel, in de oude samenstelling bestond PS in Limburg uit acht partijen en in Noord-Brabant uit negen bij aanvang van de Statenperiode. Inmiddels staat de teller in beide provincies op elf.

Gevolg is dat het relatieve gewicht van de grootste partij in PS in de loop der jaren flink is gedaald. Begin jaren '80 schommelde dat rond de 50%, met als uitschieter Limburg, waar het CDA na de verkiezingen van 1982 met 54% de absolute meerderheid vormde. Inmiddels staat het aandeel van de grootste fractie in Limburg op 23% (CDA) en in Noord-Brabant op 18% (VVD).

Het betekent ook dat tussen 1995 en 2015 de gemiddelde fractiegrootte vrijwel is gehalveerd. Zowel in Limburg als in Noord-Brabant komt op dit moment bijna de helft van de fracties niet boven de drie zetels uit.

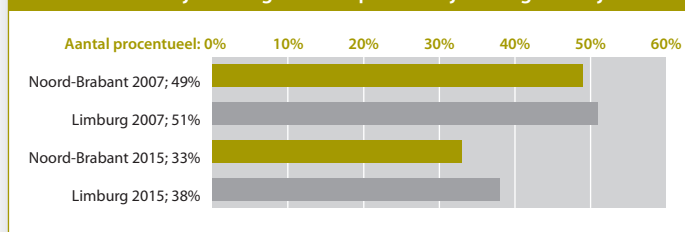
Hogere omloopsnelheid

Naast versnippering is er ook sprake van een grotere mobiliteit. Steeds meer leden van PS vertrekken tussentijds. Verlieten in 2009 en 2010 in totaal zeven Brabantse leden en één Limburgs lid PS, voor 2013 en 2014 zijn deze cijfers respectievelijk veertien en negen. Bijna driemaal zoveel dus. Ook zien we sinds een aantal jaren steeds meer afsplitsingen. Daarvan is sprake als een Statenlid zijn politieke partij verlaat, maar zijn zetel niet opgeeft en onder een andere naam zelfstandig verder gaat. In de bestuursperiode 2007-2011 was dat nog maar één keer aan de orde, in Limburg. In 2011-2015 was het zes keer het geval, 4 maal in Limburg en 2 maal in Noord-Brabant.

Minder vlieguur

De anciënniteit van PS-leden is in de loop der jaren aanzienlijk gedaald. Bij hun installatie in maart 2015 was de meerderheid van de Statenleden, zowel in Limburg als Noord-Brabant, nieuw. Waar in Limburg de meerderheid van de in 2007 geïnstalleerde Statenleden nog vier jaar of langer ervaring had in het Statenwerk, is dat aandeel na de verkiezingen in 2015 gedaald tot 38%. In Noord-Brabant is het nog lager, daar heeft in 2015 één op de drie leden vier jaar of meer ervaring.

Statenleden die bij aanvang bestuursperiode 4 jr of langer lid zijn van PS

Voor nieuwe Statenleden geldt hetzelfde als voor nieuwe Kamerleden of gemeenteraadsleden: zij moeten wennen aan het politieke bedrijf. Er wordt wel gesteld dat nieuwe volksvertegenwoordigers een aanlooptijd van anderhalf jaar nodig hebben, voordat ze echt met succes kunnen acteren. Een ander nadeel van het verliezen van ervaring is dat het 'collectieve geheugen' van de Staten verdwijnt. Nieuwe Statenleden hebben geen of weinig zicht op wat er in het verleden wel of juist niet heeft gewerkt en waarom indertijd bepaalde keuzes zijn gemaakt. Het verhoogt de kans op een herhaling van (ondoelmatige en ondoeltreffende) zetten.

Deeltijd

Veel vergelijkend onderzoek naar de werkbelasting van Statenleden is er niet. In 2005 werd in opdracht van de provinciale koepelorganisatie IPO een onderzoek uitgevoerd waaruit naar voren kwam dat de gemiddelde werkbelasting zo'n 21 uur per week bedroeg. Daarvan werd 10 uur besteed aan feitelijke bestuurstaken, de rest ging op aan overleg binnen fractie en partij en aan reistijd. In 2014 liet het IPO een tweede onderzoek uitvoeren, waar-

bij grofweg dezelfde uitkomsten werden genoteerd. Dat vormt dus de context waarbinnen PS hun werk doen. Zij zijn en blijven deeltijdbestuurders in een omgeving die verder bestaat uit louter professionals (Gedeputeerde Staten en ambtelijke organisatie), voor wie de provinciale werkzaamheden de hoofdtak vormen.

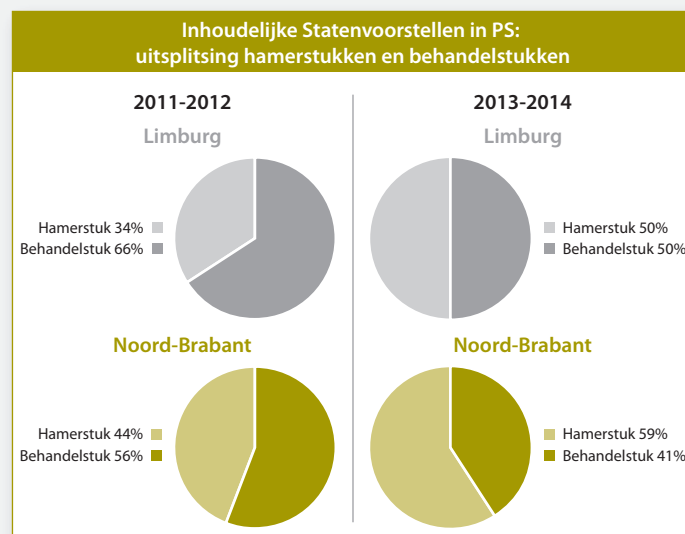
Passen en meten

Als we inzoomen op PS als bedrijf, zien we allereerst dat PS-vergaderingen in Limburg jaarlijks zo'n 65 uur in beslag nemen en in Noord-Brabant iets meer dan 80 uur. In de loop der jaren is de gemiddelde vergaderduur in Limburg afgenomen, terwijl die in Brabant juist toenam. De afgelopen drie jaar werden in Noord-Brabant daarnaast tweemaal zoveel (inhoudelijke) commissievergaderingen gehouden als in Limburg, overigens met een totale vergaderduur die 10% lager lag dan die van de vergelijkbare commissievergaderingen in Limburg. Als je de vergaderduur van PS-vergaderingen en inhoudelijke commissies combineert, dan blijkt dat in Limburg 64% van de vergadertijd opgaat aan de inhoudelijke commissies en 36% aan PS. Voor Noord-Brabant zijn die cijfers respectievelijk 53% in de commissies en 47% in PS. Veel werk van PS speelt zich dus af buiten de schijnwerpers van de Statenvergaderingen. Vooral voor kleine fracties – en dat is de meerderheid tegenwoordig – is het passen en meten om alle commissievergaderingen bij te wonen, laat staan een actieve rol daarin te vervullen.

Uiteraard gaat het vooral om wat er zich binnen de ver-

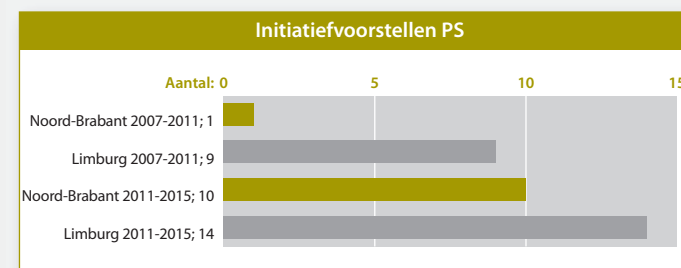
gaderingen van PS en Statencommissies afspeelt. Als je kijkt naar de behandeling van inhoudelijke Statenvoorstellen – hetgeen je in zekere zin zou kunnen beschouwen als de *core business* van het Statenwerk -, dan valt op dat het aantal voorstellen in Limburg toeneemt, terwijl er in Noord-Brabant juist minder op de agenda's van de PS-vergaderingen verschijnen. Beide provincies laten daarbij overigens wel een zelfde trend zien, namelijk een aanzienlijke toename van het aantal hamerstukken ten opzichte van voorstellen die nog in PS besproken moeten worden. Zowel in Limburg als in Noord-Brabant bestond de meerderheid van de inhoudelijke voorstellen in 2013 en 2014 uit hamerstukken.

Het is een accentverschuiving van het werk in de richting van de Statencommissies.

Meer eigen inbreng

Bij een vergelijking van de laatste twee bestuursperioden zien we daarnaast een forse toename van het aantal initiatiefvoorstellen. Voorstellen dus die niet door Gedeputeerde Staten maar op initiatief van een of meerdere Statenleden zelf worden ingebracht. Het zegt iets over de mate waarin Statenleden hun invloed willen doen gelden en het heft in eigen handen nemen. In de bestuursperiode 2011-2015 werden er bijna tweeënhalf maal zoveel initiatiefvoorstellen behandeld als in de daaraan voorafgaande bestuursperiode. Vooral in Noord-Brabant steeg het aantal explosief.

Een ander belangrijk instrument voor PS is het recht van interpellatie, waarmee zij Gedeputeerde Staten in een vergadering ter verantwoording kunnen roepen. In de jaren 2012-2014 vonden zowel in Limburg als in Noord-Brabant vier interpellatiedebatten plaats: ook op dat punt een toename ten opzichte van de eerdere jaren.

In de laatste bestuursperiode zijn er in de PS-vergaderingen veel meer amendementen ingediend dan in de

periode 2007-2011. In Limburg steeg het aantal met een kwart, in Noord-Brabant was de stijging nog sterker (45%). Een zelfde ontwikkeling zie je bij het aantal moties dat PS indienen. Dat neemt in beide provincies ook enorm toe. De verhouding tussen 'reguliere' moties en moties 'vreemd aan de orde van de dag' blijft daarbij overigens hetzelfde: in Limburg is een op de vijf moties 'vreemd aan de orde van de dag', in Noord-Brabant gaat het om 12%.

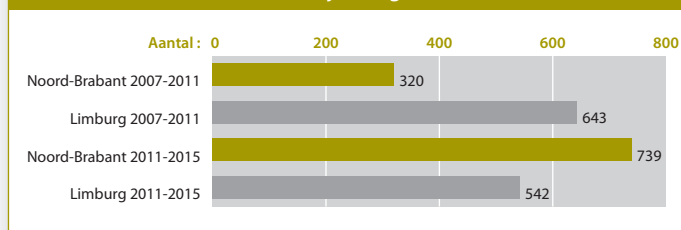
Toename amendementen en moties in bestuursperiode 2011-2015 ten opzichte van 2007-2011

	Limburg	Noord-Brabant
Amendementen	+ 26%	+ 45%
Moties	+ 28%	+ 32%

Het aantal mondelinge vragen ('vragenuurtje') in PS vertoont een tegengesteld beeld:

Een sterke toename in Noord-Brabant en een forse daling in Limburg. Ook het aantal schriftelijke vragen verschilt. In Noord-Brabant steeg dat aantal zeer sterk.

Schriftelijke vragen PS

Meer buitenwereld

Een graadmeter voor de wisselwerking met de 'buitenwereld' vormt het aantal ingekomen stukken. Deze worden in Noord-Brabant op de agenda van de PS-vergadering geplaatst, met een voorstel hoe ze kunnen worden 'afgedaan'. In Limburg is dat gemandateerd aan de vicevoorzitter van PS. Beide provincies tonen een enorme toename van ingekomen stukken. In zowel Limburg als Noord-Brabant bedroeg het aantal in de periode 2012-2014 ongeveer 840 en was daarmee bijna 2,5 keer zo hoog als in 2006-2008.

Ook insprekers vormen een aanwijzing voor de mate waarin burgers en belangenorganisaties hun weg naar het provinciaal bestuur weten te vinden om in specifieke dossiers hun belangen te behartigen. Uit de jaarverslagen van PS Limburg blijkt dat er in de laatste bestuursperiode sprake was van een verdubbeling van het aantal insprekers in een PS-vergadering. Ook in Noord-Brabant, waar het inspreken in de inhoudelijke commissies plaatsvindt, nam het aantal toe.

De meest 'vergaande' vorm waarin burgers zich tot het provinciaal bestuur kunnen wenden is door middel van een zogenaamd burgerinitiatief. Daarmee kunnen zij onderwerpen op de agenda van PS plaatsen. Belangrijke voorwaarde voor een burgerinitiatief is dat het verzoek ondertekend moet zijn door een vastgelegd aantal initiatiefgerechtigden. In Limburg werden in 2008 drie burgerinitiatieven ingediend, twee over kalksteenwinning en een over megastallen. Noord-Brabant telde één burger-

initiatief, in 2009, over schaalvergroting in de intensieve veehouderij.

Naast de 'reguliere' activiteiten zoals hiervoor beschreven, brengen de jaarverslagen van PS ook extra werkzaamheden in beeld. Die blijken in de loop der jaren eveneens toe te nemen. Zo wordt steeds vaker melding gemaakt van deelname van Statenleden aan speciale Statendagen, werkgroepen, informatiebijeenkomsten, raadplegingen en symposia. En dan is er nog een waslijst aan werkbezoeken die jaarlijks worden afgelegd.

Beperkte houdbaarheidsdatum

De structuur waarbinnen PS opereren en al deze activiteiten ondernemen, blijkt in de praktijk een beperkte houdbaarheidsdatum te hebben. Elke nieuwe bestuursperiode gaat de commissiestructuur – op te vatten als de werkvloer van de Staten – volledig op de schop en worden er anders samengestelde commissies in het leven geroepen, die geacht worden beter aan te sluiten op het nieuwe bestuursakkoord. Tussendoor vindt soms ook nog een herschikking plaats of worden tijdelijke commissies ingesteld voor specifieke dossiers. Het betekent dat wie bepaalde onderwerpen in meerjarig perspectief wil volgen, zich vaak slalommend een weg moet zoeken tussen verschillende vindplaatsen. Waarbij het ook nog eens zo is dat de officiële planning- en controldocumenten met enige regelmaat anders worden ingericht.

Focusverlies

Het totaal levert een beeld op van PS-leden die zich in kleinere fracties, met minder 'vlieguren' buigen over steeds meer onderwerpen (de complexiteit van de verschillende dossiers hier nog buiten beschouwing gelaten). Zij nemen daarbij steeds meer hooi op de vork en maken meer gebruik van mogelijkheden om een eigen inkleuring aan de besluitvorming mee te geven en zelf onderwerpen en invalshoeken aan te dragen, ook in reactie op signalen uit de samenleving. Dat roept – zeker als men er van enige afstand naar kijkt – de vraag op of men daarmee niet het risico loopt zichzelf voorbij te rennen en als gevolg daarvan juist focus te verliezen.

Het doet denken aan het beeld dat we allemaal uit onze jeugd kennen: je loopt een heuvel af en je moet vervolgens steeds harder rennen om overeind te blijven. We weten ook hoe dat meestal afloopt.

Ondersteuning

In een dergelijke context is ondersteuning natuurlijk belangrijk. PS hebben daarvoor verschillende mogelijkheden. Op de eerste plaats is er de griffie die de wettelijke taak heeft om ondersteuning te verlenen aan PS, de door hen ingestelde commissies en aan individuele Statenleden. Daarnaast hebben de Staten een eigen budget dat zij bijvoorbeeld kunnen inzetten voor het (laten) uitvoeren van onderzoek en is er geld beschikbaar voor fractie-ondersteuning. Ook de provinciale rekenkamers kunnen in dat verband genoemd worden, omdat zij juist werden opgericht om, vanuit een onafhankelijke positie, PS te

ondersteunen in met name hun controlerende rol.

Als je wat scherper naar die verschillende vormen van ondersteuning kijkt, dan valt op dat PS zich op dat punt over het algemeen wel erg bescheiden opstellen. De budgetten van PS als geheel blijken niet ten volle benut te worden. Zo laten de jaarrekeningen 2012-2014 van de provincie Noord-Brabant een gezamenlijke onderschrijding zien van ruim € 2 mln. op het budget voor PS/Griffie. Bijna de helft van dat bedrag wordt veroorzaakt doordat er minder kosten van onderzoeken blijken gerealiseerd dan geraamd. Ook Limburg heeft een onderschrijding op het budget voor PS/Griffie van meer dan € 600.000 voor dezelfde periode 2012-2014. Voor die provincie moet daarbij wel aangetekend worden dat PS in 2011 een eigen onderzoeksfunctie in het leven hebben geroepen en bij de griffie ondergebracht. Deze – oorspronkelijk tijdelijke – functie is in 2014 voor 1 fte. structureel ingesteld. De Statenonderzoeker adviseert over de onderzoekagenda van PS, voert zelf onderzoeken uit en begeleidt overige door PS uitbestede onderzoeken. In Noord-Brabant is geen capaciteit afgezonderd voor onderzoekbegeleiding door de griffie.

Alle fracties in PS ontvangen jaarlijks een financiële bijdrage als tegemoetkoming in de kosten voor het eigen functioneren. In beide provincies is sprake van een aanzienlijke onderuitputting van het beschikbare budget. In Limburg werd in de periode 2008-2014 aan fractie-ondersteuning in totaal ruim € 400.000 minder uitgege-

ven dan beschikbaar was. In Noord-Brabant stortten de fracties over de periode 2010-2014 samen meer dan € 437.000 terug, waarvan meer dan de helft in de laatste twee jaar.

Het aandeel van de apparaatskosten voor PS bedroeg in Noord-Brabant in 2013-2014 gemiddeld 1,1% van de totale provinciale apparaatskosten. Dat percentage is beduidend lager dan het gemiddelde van voorgaande jaren. In Limburg besloten PS eind 2011 tot structurele bezuinigingen bij de griffie, om daarmee in de pas te lopen met bezuinigingen voor de provincie als geheel. Dat leidde in 2012 tot een taakstelling van 15% formatie-reductie bij de griffie. Mijn ervaring is dat beide griffies alles uit de kast halen om de provinciale machine 'draaiende' te houden (in termen van organisatie, agendering, verslaglegging). Dat vergt echter zoveel menskracht en energie dat er binnen de huidige griffie-organisatie weinig tijd overblijft voor meer inhoudelijke ondersteuning en advisering van PS.

In 2005, het jaar waarin de Zuidelijke Rekenkamer van start ging, kwamen de gezamenlijke lasten van de provincies Limburg en Noord-Brabant uit op € 1,2 miljard. In 2014 was dat bedrag met een derde toegenomen tot €1,6 miljard. De middelen die jaarlijks aan de rekenkamer ter beschikking worden gesteld, bedroegen in 2005 € 600.000 (€ 300.000 per provincie), oftewel 0,05% van de gezamenlijke provinciale lasten. Tien jaar later is het rekenkamerbudget nog steeds € 600.000 en vertegen-

woordigt daarmee inmiddels 0,0375% van de gezamenlijke provinciale lasten (op basis van de provinciale jaarrekeningen 2014). Als alleen voor inflatie een correctie zou zijn toegepast, zou het bedrag in 2015 voor de rekenkamer op ruim € 700.000 zijn uitgekomen. Het betekent de facto minder middelen om grotere geldstromen te volgen.

Afspraken maken over evalueren

Samenvattend zien we dus een intensivering van activiteiten aan de kant van PS, terwijl de ondersteuning niet optimaal wordt benut en bescheiden is bedeed. Dat wringt. Spaarzaam omgaan met publieke middelen is een goede zaak, maar dat hoeft niet te betekenen dat je jezelf tekort moet doen. PS zouden zichzelf een goede dienst bewijzen door na te gaan op welke wijze zij hun ondersteuning scherper kunnen vormgeven en inzetten, ook met het oog op de langere termijn. Kwaliteitscontrole is een belangrijk aspect van het Statenwerk. Bezuinigingen daarop kunnen op korte termijn ogenschijnlijk rendement opleveren, maar op langere termijn juist grote problemen veroorzaken.

Daarbij zou het werk van de Staten er bij gebaat zijn wanneer al in een vroeg stadium, bijvoorbeeld bij de onderhandelingen over een nieuw bestuursakkoord, duidelijke afspraken vastgelegd worden waar PS in hun kaderstellende en controlerende rol later profijt van kunnen hebben.

Op dat punt is nog veel winst te behalen. Zo moeten PS het bijvoorbeeld niet echt van de bestuursakkoorden hebben als het gaat om aandacht voor het evalueren van beleid, iets wat toch erg behulpzaam zou zijn voor hun controlerende taak. In Noord-Brabant werd in het bestuursakkoord 2003 – 2007 (*Samen werken aan uitvoering*), nog een belangrijke plaats ingeruimd voor evaluatie. Er wordt in het document zelfs aangekondigd dat er een 'systematische evaluatie' van beleid zal plaatsvinden en dat de selectie van onderwerpen zal gebeuren in nauwe samenwerking met de nieuwe commissie voor beleidsevaluatie van PS. Vier jaar later, in het akkoord 2007-2011 (*Vertrouwen in Brabant*) wordt er niet meer gesproken over systematische aandacht. In het akkoord komt het woord evaluatie nog wel op vier plaatsen voor. Maar dat is het dan ook wel. In het akkoord 2011-2015 (*Tien voor Brabant*) en 2015-2019 (*Beweging in Brabant*) is er geen enkele verwijzing meer te vinden naar evaluatie. Ook de commissie voor de Beleidsevaluatie was geen al te lang leven beschoren. Na een fikse discussie over het mandaat van de commissie werd zij in 2007 opgeheven.

In Limburg zien we dezelfde beweging. In de coalitieakkoorden 2007-2011 (*Investeren en Verbinden*), 2011-2015 (*Meer Limburg, minder overheid*) en 2012-2015 (*Limburg, haal het beste uit jezelf!*) komt het woord evaluatie éénmaal voor. Het nieuwste akkoord 2015-2019 (*In Limburg bereiken we meer*) bevat geen enkele verwijzing naar evaluatie van (onderdelen van) het beleid. De Limburgse commissie voor Beleidsevaluatie was al eerder opgehe-

ven. De in 2003 geïnstalleerde commissie fungeerde in die provincie als voorloper van de provinciale rekenkamer en werd na de komst van de rekenkamer formeel opgeheven, zonder ooit een echte start gemaakt te hebben.

Ruimhartiger ondersteuning

Na het aantreden van het nieuwe Presidium in Noord-Brabant in 2015, was een van de eerste onderwerpen op de agenda het maken van afspraken over een werkwijze van PS die aansluit bij de wensen van de Staten.

Twee punten sprongen eruit: meer sturing door PS zelf, in plaats van het alleen maar volgen van de agenda van Gedeputeerde Staten, en het borgen van een goed besluitvormingsproces. Dat is de spijker op de kop.

Maar om dat echt mogelijk te maken in een context van versplintering en steeds grotere gejaagdheid, mogen (en wat mij betreft moeten) Provinciale Staten zichzelf ruimhartig van voldoende ondersteuning voorzien.

Ruimhartiger in ieder geval dan zij de afgelopen jaren hebben gedaan. Niet zozeer om mijn persoonlijke zorgen over het provinciale bedrijf weg te nemen, die de aanleiding vormden voor dit opstel, maar om er op zijn minst voor te zorgen dat na de verkiezingen van 2019 niet precies dezelfde oproep zal klinken.

Colofon

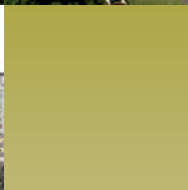
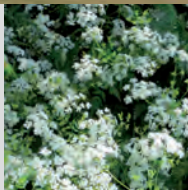
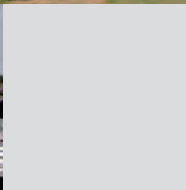
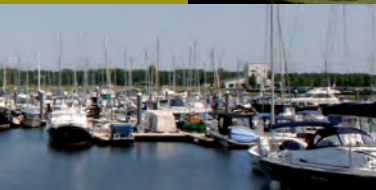
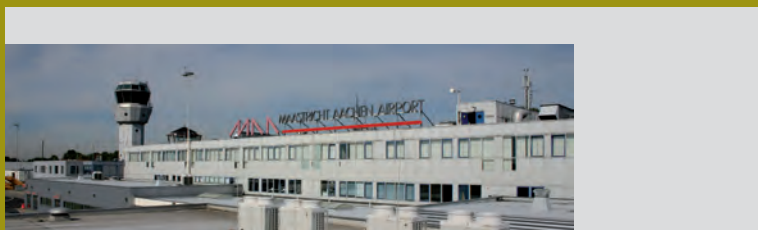
Fotografie: Henk van den Berg, Oss

Vormgeving:

Henk van den Berg Creatieve Communicatie, Oss

Artikelen of delen daarvan mogen alleen uit deze publicatie worden overgenomen met bronvermelding en goedkeuring via de Zuidelijke Rekenkamer.

Ten Hagestraat 9
5611 EG Eindhoven
Tel. 040 - 244 18 74
www.zuidelijkerekenkamer.nl

